

Let op: uw vordering tot vergoeding van schade naar aanleiding van de PAS-uitspraken van de Afdeling komt mogelijk te verjaren. Verzend uiterlijk op 22 mei 2024 de bijgesloten stuitingsverklaring.

Beste leden,

Zoals u weet heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (“*de Afdeling*”) op 29 mei 2019 beslist dat het Programma Aanpak Stikstof (“*het PAS*”) onverbindend is.¹ Veel agrariërs hebben op basis van het PAS toestemming gekregen om bepaalde activiteiten te ontplooiën die — in de ogen van de overheid — stikstofdepositie veroorzaken op in aanmerking te nemen Natura 2000-gebieden. Door de PAS-uitspraken van de Afdeling mocht die toestemming achteraf bezien niet worden verleend.

Handhavingsverzoeken

Naar aanleiding van de PAS-uitspraken van de Afdeling hebben verschillende niet-gouvernementele organisaties het bevoegd gezag gevraagd om over te gaan tot bestuurlijke handhaving jegens PAS-melders. Volgens vaste rechtspraak van de Afdeling moet het bevoegd gezag in beginsel overgaan tot handhaving.² De Landsadvocaat heeft gemeend dat geen sprake is van bijzondere omstandigheden die met zich kunnen meebrengen dat bestuurlijke handhaving achterwege moet blijven.³

Bijzondere omstandigheden?

In de bijdrage van FDF, met als titel ‘*Het Beleidsadvies van de Landsadvocaat: selectief en onjuist*’⁴ heeft FDF betoogd dat bestuurlijke handhaving, anders dan de Landsadvocaat heeft gemeend, wel degelijk kan afstuiten op de aanwezigheid van bijzondere omstandigheden. Het betoog van FDF is inmiddels door de Afdeling overgenomen.⁵ Voor sommigen van u zal schade voorlopig uitblijven. Anderen van u hebben zich helaas reeds met bestuurlijke handhaving geconfronteerd gezien en daardoor de nodige schade geleden.

Onrechtmatige overheidsdaad

Door onverbindende regels vast te stellen heeft de Staat onrechtmatig gehandeld.⁶ Daarom kan de Staat worden aangesproken tot herstel van de rechtmatige situatie. Dat herstel kan bijvoorbeeld plaatshebben door vergoeding van geleden schade. Een vordering tot vergoeding van schade verjaart door verloop van vijf jaar na de dag, volgende op die waarop de benadeelde partij met de aansprakelijke partij en de schade bekend is geworden (art. 3:310 lid 1 BW). Er moet sprake zijn van daadwerkelijke bekendheid. Een enkel vermoeden volstaat niet.⁷

Verjaring

---

¹ O.m. AbRvS 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1603, JOM 2019/664.

² O.m. AbRvS 24 augustus 2022, ECLI:NL:RVS:2022:2457, JOM 2022/371.

³ [Kamerbrief bij beleidsadvies landsadvocaat over handhaving PAS-meldingen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#).

⁴ [20230112-Het-Beleidsadvies-van-de-Landsadvocaat-.pdf \(farmersdefenceforce.nl\)](#).

⁵ O.m. AbRvS 28 februari 2024, ECLI:NL:RVS:2024:838, JOM 2024/161.

⁶ HR 16 mei 1986, ECLI:NL:HR:1986:AC9354, NJ 1987/251, m.nt. M. van Scheltema (*Landbouwwliegers*).

⁷ HR 22 april 2022, ECLI:NL:HR:2022:627, rov. 3.2, NJ 2022/170 (*Verzwegen goodwill aanspraak*).

Verschillende organisaties hebben zich op het standpunt gesteld dat alle vorderingen tot vergoeding van schade naar aanleiding van de PAS-uitspraken van de Afdeling op 29 mei 2024 zal verjaren. Om voor zoveel mogelijk te kunnen voorkomen dat uw vordering tot vergoeding van schade komt te verjaren, doet u er verstandig aan om **uiterlijk op 22 mei 2024 per aangetekende post de stuitingsverklaring te verzenden aan De Staat der Nederlanden, Korte Voorhout 8 2511 EK DEN HAAG, alsmede aan de provincie(s) en gemeente(n) waarbinnen uw onderneming is gevestigd. U kunt de onderstaande tekst (“Stuitingsverklaring) gebruiken: kopieer het stukje tekst naar een nieuw document, vul onderaan uw (persoons)gegevens in, print uit en stuur aangetekend op.**

We vertrouwen erop u voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Bovenstaande tekst is opgesteld door Max Hazekamp, juridisch adviseur voor FDF, en ook beschikbaar gesteld voor gebruik door de DDB om ook haar leden te informeren!

“Stuitingsverklaring

Geachte dames en heren,

Bij uitspraken van 29 mei 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State beslist dat het Programma Aanpak Stikstof onverbindend is.

Ik heb met toepassing van het Programma Aanpak Stikstof toestemming gekregen om bepaalde activiteiten te ontplooiën die — in de ogen van de overheid — stikstofdepositie veroorzaken op in aanmerking te nemen Natura 2000-gebieden. Die toestemming is achteraf gezien ontoereikend gebleken te zijn.

Uit de PAS-uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State vloeit voort dat u jegens mij onrechtmatig hebt gehandeld door onverbindende regelgeving vast te stellen of toe te passen. Ik verwijs naar het arrest Landbouwwliegers van de Hoge Raad der Nederlanden. Daarom bent u gehouden tot vergoeding van de dientengevolge door mij geleden schade. U moet ook overgaan tot legalisatie van mijn situatie.

Ik heb gehoord dat mijn vordering tot vergoeding van schade in beginsel zal komen te verjaren op 29 mei 2024. Voor het geval dat juist mocht zijn deel ik u langs deze weg mede dat ik ook na het eventuele verstrijken van de oorspronkelijke verjaringstermijn aanspraak zal blijven maken op nakoming. Deze verklaring is een stuitingshandeling als bedoeld in art. 3:317 lid 1 BW.

Eén en ander onder voorbehoud van alle rechten en wesen.

*Hoogachtend,
[NA(A)M(EN)]
[HANDELSNA(A)M(EN)]
[ADRES]
[TELEFOONNUMMER]
[E-MAILADRES]”*
